

«مردم» هیئت منصفه صالح در قضاوت عملکرد دستگاه قضا

دستگاه قضایی نسخه اصلاح‌شده‌سندی را که در سال ۱۳۹۹ با عنوان سند تحول قضایی ارائه کرده بود، بعد از سه سال اجرا و تجربه، به شکل ویرایش شده و تکامل یافته ابلاغ و منتشر کرد. در این سند به مهم‌ترین دستاوردهای حاصله در سه ساله اجرا اشاره شده، همچنین روندهای صورت گرفته جهت اصلاح و تکمیل متنن توضیح و هدف‌گذاری‌ها برای حرکت آتی قوه قضائیه معرفی شده است.

■ ■ ■

سند جدید تحول و تعالی قوه قضائیه که در تاریخ ششم فروردین ماه ۱۴۰۳ به تصویب رئیس قوه قضائیه رسیده بود، ۲۸فروردین ماه از سوی رئیس قوه قضائیه ابلاغ شد. ارزیابی جزئیات محورهای نسخه اصلاح‌شده سند را باید از طریق بررسی‌های فنی و مفصل به بحث گذاشت. زمان اجرای این سند به گونه‌ای پیش‌بینی شده است که از ابتدای سال ۱۴۰۳ آغاز و تا پایان اسفندماه سال ۱۴۰۵ اجرایی شود. در تنظیم این سند، به موضوعات مقابله با فساد و تحقق کارآمدی توجه ویژه‌ای شده و بر اساس مفاد قانون اساسی و انتظارات مردم، پیامد نهایی تحول در قوه قضائیه دست‌یابی به عدالت و رضایتمندی مردم در نظر گرفته شده است.

با گذشت سه سال از ابلاغ سند تحول قضایی و با عنایت به تحقق برخی راهکارها و نیز ضرورت بازنگری و روزآمدسازی آن با در نظر گرفتن تحولات جدید، ضمن تأیید نقاط قوت و راهکارهای مهم و اولویت‌دار در نسخه پیشین، راهکارهای جدید با تمسک به تجربه‌ها و آسیب‌شناسی صورت گرفته و با عنایت به شرایط جدید قوه قضائیه و کشور، تدوین شده است.

این سند در ادامه موفقیت سند قبلی تنظیم شده است تا در سه سال آتی بتواند ضمن تقویت نقاط قوت در اجرا، نقاط ضعف احتمالی را نیز احصا و نسبت به شناسایی و اصلاح آن گام بردارد چراکه سند تحول قضایی از ابتدا به عنوان یک سند پویا معرفی شد که حین حرکت، به اقتضای شرایط اصلاح نیز خود را بشد، بنابراین از سسندهی که پویاست و ایستا نیست، انتظاری نیز جز اصلاح موارد احتمالی نقاط ضعف نیست و این همان نقطه قوت سند تحول قضایی است که روزبه‌روز به کارآمدی آن کمک می‌کند.

مردم برخی دستاوردها و موفقیت‌های اجرای سند تحول قضایی حکایت از این دارد:سامانه‌های الکترونیکی‌سازی فرایندها در حوزه فناوری اطلاعات، ارتباطات و تسهیل ارائه خدمات قضایی به عموم مردم توسعه حداکثری یافته است. جذب نیروی انسانی صالح در دو حوزه قضات و کارکنان اداری و نظارت‌های گسترده در سطوح مختلف نسبت به اموال عمومی و جلوگیری از تضییع حقوق آنها در راستای احیای حقوق عامه از دیگر موارد مورد اشاره در حوزه دستاوردهای این سند است.

برخورد با مفسدان و عوامل اصلی فساد در داخل و خارج از قوه قضائیه با اولویت قرار دادن مقابله با ساختارها و بسترهای فسادزا، احیای واحدهای تولیدی با استفاده از ابزارهای قانونی و حمایت‌های قضایی به منظور حمایت از سرمایه‌گذاری مولد در کشور، پیگیری تصویب قوانین و مقررات زمینه‌ساز تحول قضایی با پیگیری مجادنه در تدوین و تصویب برنامه هفتم، توسعه، معماری جدید دستگاه قضایی در ورودی پرونده‌ها با تصویب قانون شورا‌های حل اختلاف و ایجاد دادگاه‌های صلح با رویکرد توسعه صلح و سازش، بر خورد قاطع و بازدارنده با عوامل اصلی بروز ناامنی‌ها و زمینه‌سازی بازگشت افراد به محیط جامعه با توسعه استفاده از نهادهای اراقفی، فعال سازی شورای

عالی پیشگیری از وقوع جرم، افزایش بودجه قضایی چهار عامل تعارض، ابهام و نقص قوانین و مقررات، نقص در زمینه‌های مؤثر برای صدور آرا و تصمیمات متقن، خطای برخی از نظرات کارشناسی و استفاده حداقلی از فناوری‌های نوین در تحصیل و ارزیابی ادله و روزآمدنبودن صلاحیت‌هایی از نظام و فرایندهای دادرسی متناسب با فضای اسلامی در سند تحول نام برده شده است.

۶۶

بر اساس سند تحول مشاوران املاک به رسمیت شناخته شده‌اند و به آنها اجازه دسترسی به سامانه ثبت آتی سازمان املاک اجازه می‌دهد
به اطلاعات ثبتی ملک از طریق سامانه آتی دبترسی داشته باشند که قطعاً به نفع خریداران خواهد بود

سند تحول قضایی علیه انحصار خدمات حقوقی
برداشته‌شدن سقف محدود قبولی در آزمون‌های حقوقی و صدور پروانه و کالت از طریق درگاه ملی مجوزها از مهم‌ترین مفاد این سند است. بر اساس این سند ورود به مشاغل حقوقی، نظیر وکالت، سندرفتی، کارشناسان رسمی از انحصار عده‌ای خاص خارج می‌شود. در واقع ورود به این مشاغل مبتنی بر صلاحیت‌سنجی علمی خواهد بود. در نتیجه چنین رویکردی سرانه وکیل در ایران را افزایش می‌دهد.

قضازدایی و صرفه‌جویی در زمان و هزینه مردم

قضازدایی سیاست خوبی است و به‌عنوان یکی از ابعاد پیشگیرانه برای تشکیل پرونده‌های متعدد که باعث اطاله دادرسی و افزایش پرونده‌ها می‌شود، نقش بسیار برجسته‌ای دارد. طبق سند تحول جدید، قضازدایی از دعای دارای موضوعات فاقد ماهیت قضایی باعث صرفه‌جویی در زمان و هزینه‌های مردم می‌شود. طبق گفته بابایی کارنامی، عضو کمیسیون اجتماعی مجلس «قضازدایی از دعای دارای موضوعات فاقد ماهیت قضایی به دلیل جلوگیری از کثرت ورودی پرونده به دستگاه قضایی و پیش‌بینی تکالیفی در این زمینه در بخش‌های مختلف سند» یکی از ویژگی‌های مهم سند جدید تحول و تعالی

مهم‌ترین ویژگی‌های سند تحول و تعالی قوه قضائیه

- ارتقا و تکمیل راهکارهای سند تحول ۱۳۹۹ با استفاده از تجربه

سه‌ساله در اجرای سند

- تدوین ۱۰ طرح پیشنهادی جهت جمع‌ظرفی‌ها، ایجاد تمرکز کاری و سازمانی بخش‌های مختلف قوه قضائیه به ویژه رئیس قوه قضائیه در اجرای برخی راهکارهای کلیدی در پیشبرد اهداف سند تحول

- تقویت رویکرد هوشمندسازی و نگاه فوآرانه در بخش‌های مختلف سند از جمله ثبت حداکثری دادخواست‌ها، شکواینه‌ها، لوایح و درخواست‌های قضایی به صورت هوشمند، فراهم‌سازی امکان ارائه حداکثری خدمات مرتبط با پذیرش و تشکیل پرونده‌ها در بستر

سکوها بخش خصوصی، پیشگیری هوشمند از ثبت دعای واهی ارائه راهنمایی هوشمند به

خواهان یا شاکی با استفاده از تجربیات

مفید کشورهای توسعه‌یافته و در

کاهش اطاله دادرسی با استفاده

بهینه از فناوری‌های نوین

- تقویت فعالیت‌های رسانه‌ای

در نظر گرفتن مبحث

«رسانه» در فصل سوم سند

برای تقویت اطلاع‌رسانی

دستگاه قضایی در زمینه

اقدامات تحولی و نقش آفرینی

فعال دستگاه قضایی در مواجهه

با افکار عمومی

- اتخاذ رویکرد فعالانه در جذب منابع

انسانی و نخبه‌یابی هدفمند در جذب

و گزینش قضات و توسعه نگاه راهبردی و

تخصصی به حوزه منابع انسانی با تکیه بر دانش

مدیریت منابع انسانی و تجربیات مفید سایر نهادهای در این حوزه

- تقویت تعامل قوه قضائیه با سایر قوا به منظور ارتقای هم‌افزایی و

اجرای سریع تر منویات مقام معظم رهبری

- ارتقای حکمرانی قضایی داده‌محور و نظارت هوشمند و کاهش

تصمیم‌گیری و نظارت سنتی در بخش‌های مختلف سند از جمله

هوشمندسازی نظارت‌ها از طریق فراهم‌سازی دسترسی بر خط به

پایگاه‌های اطلاعاتی مراجع حاکمیتی در دولت مجلس و قوه قضائیه

و داده‌کاوی اطلاعات آنها با اولویت تقاطع اطلاعات جریان‌های پول،

اعتبار، اسناد، مدارک و از نقای فرایند کشف جرم با تحلیل الگوهای

شکل‌گیری جرائم و تخلفات از طریق داده‌کاوی اطلاعات

- شناسایی و حذف ساختارهای فسادزا در بخش‌های مختلف سند

قوه قضائیه است.

۲ نوآوری مهم در سند تحول قوهقضائیه

دو نوآوری مهم در سند تحول قوه قضائیه یکی متصل‌شدن مشاوران املاک به سامانه ثبت دیگری معاف‌کردن دفاتر اسناد رسمی از پرداخت خسارت خطاهاست.

بر اساس سند تحول مشاوران املاک به رسمیت شناخته شده‌اند و به آنها اجازه دسترسی به سامانه ثبت آتی سازمان ثبت داده شده است. گفته می‌شود چنین امکانی به مشاوران املاک اجازه می‌دهد به اطلاعات ثبتی ملک از طریق سامانه آتی دسترسی داشته باشند که قطعاً به نفع خریداران خواهد بود.

همچنین صندوق پیش‌بینی شده که اگر دفاتر اسناد رسمی با کارکنان ثبت، مرتکب خطایی شدند و به مالکان ضرر وارد کردند، سردفتر و کارمند خطاکار خسارت ندهند بلکه خسارت وارده به مالک از این صندوق تأمین شود. بار دیگر کارشناسان ملکی معتقد هستند اگر اعتبارات این صندوق از بیت‌المال تأمین شود، تحمیل خسارت شخصی به‌بودجه عمومی کشور است، بنابراین به باور برخی خیرگان چنین تصمیمی در سند تحول بیش از آنکه منافع جمعی را تأمین کند و به نفع عموم مردم باشد، بیشتر به نفع دفاتر اسناد رسمی است، چه‌آنکه خطاهایی که به پرداخت خسارت منجر می‌شود، ناشی از سهل‌انگاری یا ضعف کاری این دفاتر است و نباید هزینه کم‌کاری و ضعف و خطای آنها از جیب عموم مردم، یعنی بودجه عمومی تأمین شود، البته باید در نظر داشت که به دلیل سنگین‌بودن مفاهیم حقوقی و نوع نگارش سند تحول چگونگی تعریف (به نفع مردم‌بودن سند تحول) با بی‌طرفی تأویل و تحلیل شود و قطعاً خدمت‌گسترش عدل، انصاف، بی‌طرفی و دفاع از حقوق مردم حرکت می‌کند، با آن همراهی می‌کنند و اگر تلقی در هر مورد برخلاف این باشد، نه تنها همراهی صورت نمی‌گیرد بلکه واکنش‌های منفی به شکل‌های متنوع بروز خواهد یافت و آن موقع این‌گونه اسناد هیچ جذابیتی نزد مردم بر نخواهد انگیخت. علاوه بر مردم، دستگاه‌های رسمی مختلف کشور نیز اگر ببینند قوه قضائیه مرجع بیداری و بی‌طرفی برای تضمین رعایت حقوق مردم نیست، به شکل‌های گوناگون حقوق مردم را نقض خواهند کرد و توقع خواهند داشت دستگاه قضایی اقدامات خلاف آنها را ناپدید گیرد یا حتی مورد حمایت قرار دهد. هر روزه دهها مصداق رادر جامعه می‌توان مشاهده کرد که مشمول همین گزاره کلی است.

مردم سراسر کشور به‌عنوان هیئت منصفه قضاوت عملکرد قوه قضائیه انتظارات گسترده‌ای در حوزه تضمین رعایت حقوق خود و اجرای عدالت دارند. امید آنکه دستگاه قضایی بتواند در روندی منطقی پاسخ این انتظارات بر حق را بدهد و همانند کشورهای توسعه‌یافته مهم‌ترین نهاد تضمین‌کننده مردم‌سالاری در کشور و بر خورد با هر مرجعی که مردم‌سالاری را مخدوش سازد، نیز باشد. دستگاه قضایی مهم‌ترین وظیفه را بر عهده دارد که نشان می‌دهد نظام حکمرانی اهل هیچ‌گونه ظلمی نیست و اگر کسی در هر جایگاهی به مردم ظلم کرد، از سوی دستگاه قضایی پاسخگو می‌شود.

؟

شواهد لازم برای اثبات ضرب‌و شتم زن از سوی مرد چیست؟
۱- صورت‌جلسه نیروی انتظامی از ضرب‌وشتم
۲- گزارش پزشکی قانونی از ضرب‌وشتم و جزئیات آسیب‌ها
۳- اقرار شخص در داد‌گاه یا حضور مأمور نیروی انتظامی
در برخی موارد مرد در داد‌گاه این ادعا را مطرح می‌کند که همسرش را زده است و این گزارشات مربوط به آثار خودزنی هستند، در این حالت که عموماً نیز پیش می‌آید، زن می‌تواند شهود خود را به داد‌گاه فرابخواند که می‌توانند تمام افرادی باشند که در لحظه وقوع حضور داشته‌اند یا نشانه‌های ضرب‌وشتم را دیده‌اند، مثل صدای گریه زن و حتی شامل فرزندان نیز می‌شود.

اینکه در معامله خودرو، فروشنده قید کرده است مورد معامله به رویت خریدار رسید، بار حقوقی خاصی دارد؟
اگر در معامله خودرو شما خریدار هستید، این جمله را در قرار داد قید نکنید و اگر فروشنده نوشت، امضا نکنید.

«مورد معامله عینا به رویت خریدار رسید» این جمله به معنی پذیرفتن تمام عیب‌های ظاهر و پنهان خودرو است. در مقابل حتماً این‌جمله را قید کنید: «چنانچه به هر دلیلی امکان تعویض پلاک خودرو وجود نداشته باشد، فروشنده ملزم است ثمن معامله را به نرخ روز به خریدار بپردازد.»

؟

اگر زوج فوت کند و همسر وی پس از فوت نیز در خانه سکونت داشته باشد، آیا مادر متوفی (زوج) می‌تواند بابت سکونت، از زوجه اجرت‌المثل طلب کند؟

اگر خانه به اسم زوج بوده و به ارث رسیده است، همه وراث در آن شریکند و همه وراث مستحق دریافت اجرت‌المثل ایام تصرف ساکنان هستند.

خودرو حريم خصوصی است؟

امانگی که بدون تجسس در معرض دید قرار می‌گیرند، مانند مشاعات ساختمان‌ها، هتل‌ها، بیمارستان‌ها (مانند راه‌پله، حیاط و پشت‌بام) و نیز وسایل نقلیه، مشمول حريم خصوصی نیست. خودرو حريم خصوصی نیست.

؟

واخواهی به چه معنی است؟
یکی از روش‌های اعتراض به آرای داد‌گاه‌ها، واخواهی از احکام غیابی است. واخواهی در لغت به معنی اعتراض کردن است. در آیین دادرسی مدنی، هر زمان صحبت از واخواهی می‌شود، اعتراض به حکم غیابی را می‌سازند. واخواهی کردن صرفاً نسبت به احکامی که به صورت غیابی صادر می‌شوند، امکان‌پذیر است.

بر اساس ماده ۳۰۲ قانون آیین دادرسی مدنی، حکم غیابی، تعریف شده است که بر اساس این ماده: «حکم داد‌گاه، حضوری است، مگر اینکه خوانده یا وکیل یا قائم‌مقام یا نماینده قانونی وی، در هیچ یک از جلسات داد‌گاه، حاضر نشده باشد و به طور کتبی نیز جفاقت نکرده باشد یا اخطار، به ابلاغ واقعی نشده باشد.»

بنابراین ملاک تشخیص حکم غیابی از حکم حضوری، این است که: خواننده، وکیل یا قائم‌مقام او، در هیچ کدام از جلسات داد‌گاه حضور نیافته باشند.

هیچ کدام از خواننده، وکیل یا قائم‌مقام او، لایحه‌ای هم به داد‌گاه نفرستاده باشند.

اخطار، به ابلاغ واقعی نشده باشد. به عبارت دیگر، بر‌گه اخطار به خود خوانده، تحویل نشده باشد، بنابراین با توجه به تعریف قانون از حکم غیابی، در صورتی که رأی داد‌گاه، مطابق شرایط مندرج در ماده ۳۰۳ قانون آیین دادرسی مدنی، صادر شود و خوانده نسبت به رأی صادر شده، اعتراضی داشته باشد، اعتراض او تحت عنوان واخواهی قرار می‌گیرد.

احکام واخواهی کیفری، در ماده ۴۰۶ قانون آیین دادرسی کیفری بیان شده است، به موجب این ماده: «در تمام جرائم، به استثنای جرماتی که فقط جنبه حق‌الهی دارند، هر‌گاه متهم یا وکیل او در هیچ یک از جلسات داد‌گاه، حاضر نشود یا لایحه دفاعیه نفرستاده باشد، داد‌گاه پس از رسیدگی، رأی غیابی صادر می‌کند. در این صورت، چنانچه رأی داد‌گاه، مبنی بر محکومیت متهم باشد، طی ۲۰ روز از تاریخ ابلاغ واقعی، قابل واخواهی در همان داد‌گاه است.» به موجب این ماده، واخواهی در دعای کیفری نیز مانند دعای حقوقی، نیازمند وجود سه شرط، عدم حضور متهم یا وکیل او در جلسات داد‌گاه، عدم‌ارسال لایحه دفاعیه و عدم‌ابلاغ اخطار به به متهم است.

مشاوره قبل از طلاق توافقی الزامی است؟

شرکت در جلسات مشاوره قبل از طلاق توافقی، از آذر ماه سال ۱۳۹۷، جایگزین دآوری، در این نوع از طلاق شد و زوجین موظف هستند، طی ۴۵روز کاری، حداقل سه و حداکثر پنج جلسه، بسته به میزان نیاز و تشخیص مشاور در این جلسات شرکت کنند. عدم حضور در جلسات سبب می‌شود، مرکز مشاوره، گواهی عدم‌انصراف از طلاق را صادر نکند و دادخواست طلاق، بدون این گواهی ثبت نخواهد شد. هزینه این جلسات نیز به توافق، از سوی یکی از زوجین پرداخت می‌شود.

در تصادفی که هر دو راننده مقصر و در نهایت هم فوت کنند، چه کسی مسئول پرداخت دیه است؟

هر‌گاه در اثر بر خورد دو وسیله نقلیه راننده یا سرنشینان آنها کشته شوند یا آسیب ببینند، در صورت انتساب بر خورد به هر دو راننده، هر یک مسئول نصف دیه راننده مقابل و سرنشینان هر دو وسیله نقلیه است و چنانچه سه وسیله نقلیه باهم برخورد کنند، هر یک از رانندگان مسئول یک‌سوم دیه راننده‌های مقابل و سرنشینان هر سه وسیله نقلیه است و به همین صورت در وسایل نقلیه بیشتر محاسبه می‌شود و هر‌گاه یکی از طرفین مقصر باشد، به گونه‌ای که بر خورد به او مستند شود، فقط او ضامن است.

آیا انتشار مطلب با محتوای «آموزش هک» و ارائه و ارسال فیلتر شکن جرم است؟

طبق ماده ۲۵ قانون جرائم رایانه‌ای به حبس از ۹۱روز تا یک سال یا جزای نقدی از ۵ میلیون ریال تا ۲۰ میلیون ریال یا هر دو مجازات محکوم خواهد شد. همچنین تبصره این ماده اضافه می‌کند چنانچه مرتکب، اعمال یادشده را حرفه خود قرار داده باشد، به حداکثر هر دو مجازات مقرر در این ماده محکوم خواهد شد.

آیا حبس را می‌توان خرید؟

در شرایط خاصی، خرید حکم حبس تعزیری یا در واقع، تبدیل مجازات زندان به جزای نقدی، امکان‌پذیر است که موارد، شرایط و نحوه خرید آن، در فصل قانون مجازات اسلامی، تحت عنوان (مجازات‌های جایگزین حبس) و در ماده ۶۴ بعد قانون، مورد پیش‌بینی قانونگذار قرار گرفته است. مطابق مواد مزبور، در موارد زیر، امکان خرید مجازات زندان یا در واقع، تبدیل آن به جزای نقدی وجود خواهد داشت:

در جرائم عمدی در صورتی که حداکثر مجازات قانونی جرم انجام گرفته سه ماه حبس باشد، مجازات‌های جایگزین حبس، از جمله جزای نقدی، اجباراً و الزاماً اجرا می‌شوند.

در جرائم عمدی، مشروط بر اینکه مجازات قانونی جرم، ۹۱روز تا شش ماه حبس تعزیری باشد، به اجبار و الزاماً حکم به مجازات‌های جایگزین از جمله جزای نقدی می‌شود. در جرائم عمدی که حداکثر مجازات قانونی جرم، بیش از شش ماه تا یک سال حبس بوده، مجازات‌های جایگزین حبس از جمله جزای نقدی به اختیار داد‌گاه اجرا می‌شوند.

در تمامی جرائم غیر‌عمدی، به اجبار و الزاماً حکم به مجازات‌های جایگزین حبس، از جمله جزای نقدی صادر می‌شود، مگر در صورت وجود شرایط خاص.

لازم به ذکر است در قانون مجازات، تبدیل حکم حبس تعزیری، صرفاً به جزای نقدی، مورد تصریح قانونگذار قرار نگرفته و قاضی، در تعیین یک از مجازات‌های جایگزین، به جای مجازات زندان، مخیر است که این مجازات‌ها عبارت‌اند از: دوره مراقبت، خدمات عمومی رایگان، جزای نقدی، جزای نقدی روزانه و محرومیت

از حقوق اجتماعی.